
Trůny bohů

Marek Novotný

Požádal jsem kamaráda, anesteziologa Kamila Bezděka z novojičínské nemocnice – je to takový můj parták, s nímž běhám všechny extrémní závody jako B7, LH24, 5BV a třeba nějakou stomílovku ve Slovinsku – aby mě pár slovy představil. A on napsal:

„S Markem mě seznámil kamarád před jedenácti lety. Vlastně z profesionálních důvodů. Se skromným úsměvem sobě vlastním se mě Marek zeptal, jestli mu neporadím se zlomeným předloktím, že jede na hory. Chce vylézt na jeden kopec. Neporadil jsem. Za pár měsíců jsme se potkali a já zjistil, že ty hory byly Himálaje a ten kopec byl Everest. Co je to za člověka? Marek mě začal zajímat. Dali jsme si pár společných běžeckých tréninků, seznámil mě s dalšími lidmi, které spojuje láska k přírodě, k horám a hlavně radost z pohybu, ze života. Jsou to borci s neskutečně pozitivním myšlením. Marka jsem začal obdivovat, naučil mě běhat s úsměvem, radovat se z maličkostí, nezatěžovat se zbytečnostmi, překonávat překážky, které se mi dříve zdály nezdolatelné. Společně jsme prožili několik nezapomenutelných dobrodružství. Miluje hory a dokáže v nich podávat neuvěřitelné výkony. Jeho síla ještě narůstá s přibývajícím nadmořskou výškou a obtížností terénu. Marek mě začal fascinovat. Dokážeme spolu běhat hodiny bok po boku, povídat si a smát se, stejně jako dlouho mlčet, a přesto si rozumět. Vnímám opět svět očima užaslého dítěte, které se těší, co bude dál, co přinesou další okamžiky. Nic se mi nezdá nemožné. Marek mi změnil život.“

Kamil Bezděk, anesteziolog

1. kapitola

Expedice Everest I

Síla vzdorujícího ducha

Je těžké psát o sobě, ale chápu, že musím vystoupit z anonymity. Jmenuji se Marek Novotný, je mi 43 let a jsem obyčejný kluk, který se narodil v Ostravě ve znamení Býka, což vám leďacos napoví o mé povaze. Byl jsem velice živé, aktivní a zdravé dítě, kterého se rodiče ve druhé třídě základní školy nezdráhali přihlásit do gymnastického oddílu Ostrava. Průprava to byla drsná, vydržel jsem skoro do konce osmé třídy.

Ve třinácti letech jsem nastoupil na lesnickou školu, kde jsem se dobrovolně (zlákala mě vidina snadno vydělaných penězů) přihlásil na praxi do skupiny odvážlivců, kteří měli za úkol sbírat šišky z vysoko rostoucích výběrových jedlí, dosahujících výšky téměř třiceti metrů. Po absolvovaném výběrovém řízení nás vybrali ze čtyřiceti studentů sedm. Na nohy nám nasadili stoupací železa s jedním jediným hrotem, vystrojili nás padákovou vestou bez padáku, ale zato se dvěma lany, vlastně třemi, jedno bylo kotevní. To jsem použil jen jednou a pak už nikdy.

Vysvětlili nám, že bychom se měli asi deset metrů před výlezem na samotnou špici stromu ukotvit pro případ, že by se s námi špice zlomila. Jenže když jsem se těch posledních deset metrů proplétal mezi větvemi, tak se kotevní lano zamotalo a já jsem na svoji první šišku vůbec nedosáhl. Musel jsem zpátky dolů k ukotvení, odjistit se a to, co následovalo, bylo jako z pohádky. Když jsem si poprvé uvědomil, že jsem na špičce obrovského stromu a vlivem větru se dotýkám ostatních stromů a celý les se tam nahoře pohy-

buje v jednom naprosto dokonalém souznění, pocítil jsem svobodu. Nevadí, že mi mistr potom vynadal. Ten zážitek už mi nikdo nemohl vzít.

Během studií na střední škole jsem propadl kouzlu japonského bojového umění ninjutsu a následně pak bojovému sportu kickboxu, který se mi zalíbil natolik, že jsem vybojoval titul amatérského vicemistra České republiky (to je obvykle ten, který prohraje finále a skončí druhý, většinou s monoklem). O pár let později jsem o titul bojoval znovu, ale tentokrát v disciplíně zvané thajský box. Dopadlo to stejně. Nezlomilo mě to a šel jsem ještě výš a stal se nejdříve amatérským a později profesionálním zápasníkem MMA. Líbila se mi na tom komplexnost: boj na zemi, v postoji, wrestling, boj u klece, prostě paráda. Pořád na tom makám a v současné době trénuji kluky a holky v Novém Jičíně.

Povoláním jsem policejní instruktor, kde se věnuji střeleckému výcviku policistů, jejich profesní sebeobraně a taktice zákroku proti nebezpečným pachatelům. Moje práce mi umožňuje neustále se fyzicky a psychicky zdokonalovat ve všech odvětvích, která učím, což mě zavazuje k tomu, abych byl neustále dobře připraven. Veškerou svoji individuální přípravu jsem realizoval v plném pracovním nasazení, leckdy se oboje i prolínalo.

Ale zpátky k začátkům. Když jsem byl malý, tak jsem si na pískovišti před panelovým domem hrál s holčičkou Žanetkou, stejně živou jako já, na uvíznutí v bermudském trojúhelníku, a slíbil jsem jí, že když se v tom záhadném místě ztratí, tak ji půjdu hledat. Ten slib jsem svým způsobem splnil – na jednom z nejextrémnějších běžeckých závodů u nás jsem si Žanetku vzal za ženu za účasti stovek úžasných lidí.

Někdy se sám sebe ptám, jak se vlastně stalo, že jsem se dostal na nejvyšší horu světa. Vůbec mě nenapadlo, když jsme se ve škole učili, že Everest je nejvyšší hora světa a nachází se v pohoří Himálaje v nepálském regionu Khumbu na hranici s Čínou, že se tam jednou podívám na vlastní oči. A taky nám asi říkali, že Mount Everest (tibetsky *Džomolangma/Čomolungma* – Bohyně matka hor, nepálsky *Sagarmátha* – Nebeská tvář, 8 848 m n. m., podle novějších měření 8 850 m n. m) poprvé zdolali dne 29. května 1953 Novozélandan Edmund Hillary a Šerpa Tenzing Norgay. To jsem ještě nebyl na světě. Mnohem později jsem se dozvěděl, že George Everest byl hlavní zeměměřič pro Indii a hoře dal jeho jméno další Brit, Andrew Scott Waugh, Everestův nástupce ve funkci.

Lezení mě chytlo asi tak před jedenácti lety, začínal jsem na umělé lezecké stěně v Novém Jičíně. Herbert Kapusta, tehdejší předseda horolezeckého oddílu, mě naučil jak se navázat na lano, zkontrolovat si sedák, jistit partáka, slaňovat, ale ten pověstný první krůček směrem vzhůru jsem musel udělat já sám. Postavit se na první stup, osahat si chyt, který mě posune o kousek výše, zkrátka jsem si to zamiloval. Těšil jsem se na každý trénink a chtěl zlézat stále víc a těžší věci.

Velmi brzo jsem zjistil, že lézt pouze na druhém konci lana mi prostě nestačí. Začal jsem se učit techniku zacvaknutí expresky (karabiny) do jistícího bodu ve stěně, získával sílu, stabilitu a hlavně víru v sebe sama, která mi umožnila stát se prvolezcem.

Při lezení na začátku lana jste neustále vystaveni riziku pádu, který je odvislý od výšky prvního jistícího bodu. To riziko bylo přijatelné a já si tak budoval základy psychické odolnosti, která měla být v průběhu dalších let tolik zkoušena. Člen naší party, mnohem ostřílenější Miloš Palacký, se na nás jednou obrátil:

„Tak mě napadlo, že bychom jako horolezecký tým odjeli do Nepálu na aklimatizační Everest trek. Co vy na to?“

Na naše zvědavé pohledy se hned pustil do vysvětlování. Cílem by bylo projít si v Nepálu cestu, kterou už půl století chodí skoro všichni horolezci, aby se dostali na úpatí nejvyšší hory světa. Přitom se podíváme buď do základního tábora, nebo vylezeme na Kala Patthar (Černá skála, 5 648 m n. m.) do výšky 5 545 metrů, nejkrásnější horskou vyhlídku na světě, zejména při západu slunce, kdy špička Monut Everestu září zlatě a rudě do okolního šířání jako pochodeň.

Pro většinu z nás to představovalo neskutečnou výzvu.

„Páni, vážně Nepál?“

„Ty jo, taková výška? Můžeme to vůbec udejt?“

„Ani ve snu by mě něco takového nenapadlo.“

Reagovali jsme jeden přes druhého, bylo to pro nás něco jako splnění snu, který jsme si do té doby netroufali snít. Všichni jsme byli nadšení a už jsme se viděli coby praví horolezci v Nepálu. Záhy jsme měli poznat, že jedna věc je sen snít, druhá ho realizovat.

Už jenom vybrat termín se ukázalo jako nebetyčný problém. Ať se navrhl jakýkoliv termín, vždy se našel nejméně jeden, často ale byli i dva tři, kte-

rým z vážných důvodů nevyhovoval. Jednoho nepustí šéf, protože se rozjíždí nová výrobní linka a dotyčný za ni odpovídá.

„A jéje,“ vzdychl druhý. „V tom termínu manželka zrovna letí pracovně na frankfurtský knižní veletrh a já se musím postarat o děti.“ Třetí měl taky cosi neodkladného, čtvrtý se měl v té době stěhovat a pátý ženit... Nadšení pomalu uvadalo, o cestě se přestávalo hovořit a já jsem se chtěl nechtě smířoval s tím, že nikam nepojedeme. Vypadalo to až příliš krásně na to, aby se nápad uskutečnil.

Kdo ovšem svému snu věřil a nepolevil v nadšení, byl Miloš. Chtěl do Nepálu? Chtěl. Chtěl jít Everest trek? Chtěl. A taky se potom chtěl vrátit do Káthmándú, pěšky přejít nepálsko-čínskou hranici a pokračovat do základního tábora Everestu ze severu a nakonec vylézt po jeho severovýchodní straně.

„Nejel bys na ten Everest se mnou aspoň ty?“ zeptal se mě. To už utekly od jeho první nabídky asi dva měsíce.

S odpovědí jsem neváhal, proč taky? Chtěl jsem strašně moc na Everest. Vzápětí mě Miloš usadil: „Garantuji ti, že nevíš, s čím jsi souhlasil. Navrhuju probrat to při obědě a něco si tom říct.“

Zase jsem souhlasil. Bylo mi jasné, že i kdyby prohlásil cokoliv strašného, stejně se tam dostanu. Neexistuje nic, co by mě odradilo.

Zkrátka a dobře na Everest pojedu. Něco ve mně mi říká, že pojedu, i kdyby čert na koze jezdil, jak říkala moje babička, což znamenalo, že se nelekne žádné překážky. Možná mám tu zabezčenost po ní. V té době jsem samozřejmě o Everestu věděl jen to, že je nejvyšší horou světa.

Ani náhodou jsem netušil (jak bych mohl?), co je výškové lezení v Himálaji, co je výšková nemoc, kdo jsou to kyslíkáři a co znamená komerční lezení. Šel bych do toho, kdybych to byl věděl? Není co rozmýšlet, šel. Teď jsem ale o ničem takovém neměl potuchy, všechno jsem zjistil později, kdy už nebylo úniku, protože bylo víc než jasné, že se to stane mou životní cestou, mým osudem.

Hned druhý den jsme si s Milošem sedli a moje naivní představy dostávaly zabrat. Jednak jsem se dozvěděl, že s takovou akcí jsou spojené finanční náklady, o jejichž výšce jsem měl opravdu hodně mylné představy. Jen za povolení lézt na Everest inkasují nepálské, potažmo čínské úřady deset tisíc dolarů.

A kde jsou peníze za letenky a za potraviny na dva měsíce? K tomu si musím obstarat vybavení, které nemám a vůbec nic o něm nevím.

Řekl bych, že už od dětství jsem zaměřený na cíl, tedy na to, co chci dokázat. Je to přece jednoduché – vylézt na Everest. Jediné, co jsem věděl, bylo to, že mám půl roku, tedy celých šest měsíců na to, abych se připravil. Přiznávám, že jsem myšlence na ten kopec doslova propadl a přípravě jsem věnoval každou volnou minutu svého života. Pětkrát týdně jsem běhal v kopcích okolo Nového Jičína, když ne tam, tak v Beskydech. Moje oblíbená trasa vedla z Ostravice na Smrk, kde jsem z batohu vytáhl dva pětilitrové kanystry s vodou, které jsem vyprázdnil, abych je poté, co seběhnu k přehradě Šance, obětovně naplnil a běžel dále k vrcholu královny moravskoslezských Beskyd – Lysé hory. Zde jsem vodu vrátil zemi a seběhl zpět do Ostravice. Délka trati kolem 24 kilometrů s převýšením 1 893 metry. Nezáleželo na tom, jaké bylo počasí, někdy prostě musíš. Do své fyzické přípravy jsem zařadil silový trénink, to znamená dřepy se zátěží, mrtvý tah, bench-press a tlaky na ramena. Do toho jsem třikrát týdně trénoval smíšená bojová umění (MMA), kdy jsem mimo jiné posiloval tělo s vlastní vahou. To mám nejraději. Zní to šíleně, já vím. Na lezení jako takové jsem nezanevřel, lezl jsem pořád a díky této komplexní přípravě jsem se neustále zlepšoval a dokázal se vydrápat na tu nejtěžší cestu s příznačným názvem „Nízký tlak“, která měla chyty maličké jako polštářky dětských prstíků.

Neznal jsem nic jiného než tvrdě na sobě makat, abych dokázal, že na tu expedici nejen chci jet, ale že na to taky mám. Oproti jiným klukům z horolezeckého oddílu jsem byl bez zkušeností. Oni jezdili do Alp, mohli se chlubit výstupy na severní stěny tamních čtyřtisícovek, takže na tom byli technicky mnohem lépe než já. I když jsem si všechny tyto hendikepy uvědomoval, na mém rozhodnutí odletět a dostat se na Everest to vůbec nic nezměnilo. Možná právě naopak. Nemohlo mě odradit ani to, že v základním táboře ve výšce 5 100 m n. m. mohu dostat výškovou nemoc, což by znamenalo okamžitou cestu domů. To dopředu nikdo neví, důležité je, jak se kdo aklimatizuje, protože hypoxická odolnost (odolnost proti relativnímu nedostatku kyslíku) je individuální a geneticky podmíněná. Nejcitlivěji na nedostatek kyslíku reaguje mozek. Už ve výšce kolem tří tisíc metrů mohou nastat poruchy vidění za šera, poruchy zejména krátkodobé paměti, ve výškách nad 4,5 tisíce metrů mohou přibýt stavy letargie nebo naopak euforie, může se přidat halucinace a poruchy koordinace. Nic z toho jsem si nepřipouštěl. Věřil jsem, že to zvládnu. Makal jsem na sobě ve Vysokých Tatrách, lezl jsem tam jak o závod, s Milošem jsme podnikli několik zimních výstupů. Učil jsem se jak po-

užívat cepín, mačky (stoupací železa), bivakovat na sněhu. Testoval jsem stany, které nám přišly z USA, na plošině za chatou u Popradského plesa. Miloš spal na chatě, ale rozhodl se kolem půlnoci přijít ke stanu a vytvořit podmínky sněhové bouře tím, že se stanem lomcoval tak mohutně, až zlomil nosnou konstrukci stanu. Sehnat tu zlomenou část nosné tyče mi dalo pěkně zabrat. Vzpomínám si, jak jsme spolu leželi na Vysokou (2 547 m n. m.), bylo to moje úplně první lezení v zimě a já byl neskutečně šťastný, protože jsem si uvědomoval, že dělám přesně to, co mě baví. Umělá stěna se v zimním období stala mým druhým domovem a také jsem hodně běhal. Naštěstí jsem s tím neměl problémy, má sportovní minulost mi dala dobrou výbavu (odolnost i perfektní fyzickou kondici), i když moji kamarádi nade mnou kroutili hlavou.

„Ty sis vybral úplně opačné sporty,“ říkali. „V těch bojových potřebuješ výbušnost a dynamiku. Pro horolezectví je potřeba naopak vytrvalost, trpělivost, rozvážnost.“ Neodporoval jsem jim, měli pravdu. Jenže u mě se právě tento protiklad nějak doplňoval a vyvažoval. Svůj podíl na tom měla i moje schopnost přizpůsobit se okolnostem. Přizpůsobil jsem se i tomu, že jsem zaslechl kritické hlasy typu „Co tam ten Mára bude vlastně dělat? Vždyť nemá vůbec žádné zkušenosti!“ Jenže kde má člověk zkušenosti s čtyřtisítcovkami a výše získat? Na to jsou i Vysoké Tatry nízké, říkal jsem si v duchu. Zpětně jsem si potvrdil, že jsem měl pravdu. (Ano, Alpy jsem také vynechal, prostě nějak jsem to všechno přeskočil a ocitl se rovnou v Himálaji. Těch šest měsíců, které jsem tomu věnoval, mi změnilo život.)

A pak to opravdu vypuklo. Dvacátého šestého března roku 2009 jsme se všichni, co se odhodlali odletět do Nepálu, setkali na letišti ve Vídni. Naše úderná sestava čítá „sedm statečných“ (tedy členů Horolezeckého oddílu Nový Jičín). Jmenovitě Miloše, Romana, Ladu1, Ladu2, Marcelu, Milana a mě. Tým se po absolvování Everest treku rozdělí, Miloš, Roman a já budeme pokračovat do Tibetu, kde se pokusíme o zdolání Everestu, ostatní se vrátí domů. Cesta letadlem trvá i s přestupem v Indii přibližně jedenáct hodin. Po přistání na mezinárodním letišti Tribhuvan nás naši hostitelé z místní agentury převezli do jednoho z hotelů v Thamelu (část Káthmándú). Jízda taxíkem z letiště do hotelu přes přelidněné a auty ucpané město byl doposud jeden z nejdobrodružnějších zážitků v mém životě. Řidiči se zde míjejí doslova na milimetry a někdy ani to ne, a přesto tady nikdo vůbec nic neřeší. Nemají dopravní značky a v podstatě žádná pravidla. Prostě když můžeš,

tak jedeš, a když nemůžeš, tak stojíš a troubíš, dokud zase nejedeš. Cesta trvala asi pětatřicet minut a já jsem zjistil, že si člověk na ten adrenalin rychle zvykne.

I když se říká, že je Káthmándú jedno z nejspínavějších měst na světě, tak pro mě bylo nádherné. Během jediného dne se nám podařilo navštívit pár nejznámějších památek, jako je Boudhanath, jedna z největších budhistických stúp na světě, nebo jeden z nejsvatějších hinduistických chrámových komplexů Pašupatináth. Všechno jsem si hned zamiloval. Ale než jsem stačil vydechnout, už jsme se všichni řítili v malinkém letadle proti obří skále a dosedali na jednu z nejnebezpečnějších přistávacích ploch na světě v Lukle. A také jedno z nejvyšších (2 845 m n. m.) s extrémně krátkou přistávací dráhou (527 metrů), takže zde mohou přistávat pouze malá vrtulová letadla. Tady se po dosednutí stroje na přistávací plochu pilotům tleská. A odtud také začíná profláknutý Everest trek.

Dva dny nám trvala cesta malebnou nepálskou přírodou do malého města Namče Bazar (3 440 m n. m.), kde jsme narazili na domácí pekárnu, kterou jsme kvapně obsadili. Jenže já místo nějakého koláčku hledal toaletu, neboť od okamžiku přistání v Lukle jsem měl velké střevní potíže. Bojoval jsem s tím, jak to jen šlo, ale ono to spíš nešlo. Hodně mě to oslabilo, ale díky tomu, že se Miloš s Ladou I dohodli na zaplacení jednoho nosiče, který mi měl celý následující den treku do Tengboche nést můj osmnáctikilový batoh, jsem se z toho postupně prokaval až k úplnému zotavení. Ten klučina se jmenoval Nima, studoval angličtinu a o prázdninách si přivydělával jako průvodce-nosič na treku. Nakonec s námi zůstal po celou dobu treku. V Tengboche už bylo líp a já si mohl vychutnat návštěvu tamního kláštera. A nejen to. Výhledy, které se všude kolem nabízely, se navždy usadily v mém srdci: Everest, Nuptse, Lhotse a překrásná Ama Dablam. A tak jsme se den za dnem prokousávali stoupající nadmořskou výškou přes Pheriche (4 371 m n. m.), kde jsme pro změnu navštívili místní nemocnici, která se věnuje léčbě a prevenci akutní horské nemoci, Lobuche (4 940 m n. m.) a dál až k našemu vysněnému trekařskému cíli Kala Patthar, odkud jsme díky dobrému počasí měli možnost zhlédnout štíty nejvyšších hor naší planety. Někdy v té chvíli jsem definitivně podlehl kouzlu ledového království. Návrat do Káthmándú se nesl v duchu loučení s přáteli a mé myšlenky se pomalu začaly usazovat na jediném bodě – North Face Everest.